

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชนในเทศบาลตำบลห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน (มงคล, มปป)

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ บนรากฐานความสามารถที่มีอยู่จากการใช้ “ทุน” ของชุมชน ที่เป็นทุนทางสังคม เช่น วิธีการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ดิน ทรัพยากร

ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวยุคใหม่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ความพอเพียง ความพึ่งตนเองที่พูดถึงขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานเป็นอย่างมาก พึ่งแรงงานในครอบครัว พึ่งทรัพยากรท้องถิ่น พึ่งตนเอง และพึ่งกันเองในชุมชนก่อน และหากจะขายก็ขายในตลาดใกล้ตัว ตลาดภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนนั้นฝังตัวอยู่ในสังคมและวัฒนธรรม โดยกรอบแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนสามารถแสดงได้จากรูป ดังนี้

รูปที่ 2.1: กรอบแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

ที่มา: มงคล ด้านธานินทร์ : เอกสารออนไลน์

1) ปณิธาน

เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ ก็เหมือนกับเรื่องทางการเมือง การศึกษา และการพัฒนาสังคม ที่ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ และความมุ่งมั่นร่วมกัน ว่าการกระทำของเรานั้น ก็เพื่อความรุ่งเรืองและความอยู่รอด ปลอดภัยของสังคมไทย และประชาชาติไทยทั้งหมด ในกรณีนี้ก็มีความจำเป็นที่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่าง คือ ชุมชน ชนบทจะต้องมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับบน คือ ประเทศ อีกทั้งต้องสัมพันธ์กับการเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมของคนทั้งประเทศ การเน้นความสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนเพียงอย่างเดียวคงไม่ช่วยให้กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนบรรลุปณิธานดังกล่าวได้

2) ทำอะไร

เศรษฐกิจชุมชนคือการทำงานเพื่อการดำรงชีพในแนวสัมมาอาชีพเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในหมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านจะสนใจรวมกลุ่ม

- ปลูกพืช เลี้ยงปศุสัตว์ และสัตว์น้ำรวมอยู่ในพื้นที่ผืนเดียวกัน
- กิจกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าว ผลไม้เป็นน้ำผลไม้ และไวน์ผลไม้ การแปรรูป สมุนไพร เป็นสมุนไพรผง เป็นต้น
- กิจกรรมการผลิตนอกการเกษตร เช่น การร่วมทำอิฐบล็อกจาก การตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

- กิจกรรมบริการ เช่น บูรณะโบราณสถานในพื้นที่ร่วมกับผู้นำและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว สำหรับหารายได้เข้าหมู่บ้าน เป็นต้น

3) ทำกับใคร

ชาวบ้านอาจรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้กลุ่มที่เป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิ หรือสมาคม เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมที่กล่าว หรือเขาอาจจะร่วมกับนักพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่พัฒนาของรัฐ (เช่น พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล) นักวิชาการ ซึ่งอาจเรียกรวมกันว่า พหุภาคีในการแปรรูปผลผลิต หรือทำการตลาด อีกทั้งอาจร่วมทุนกับพ่อค้าหรือนักอุตสาหกรรม ทำการผลิตและแปรรูปเป็นสินค้าตามที่ผู้บริโภคต้องการ

4) ทำอย่างไร

โดยรวมกลุ่มดังได้กล่าว แล้วทำการผลิต แปรรูปแลกเปลี่ยนสินค้า ค้าขาย หรือบริการต่างๆ

5) ทำทำไม

เนื่องจากชาวบ้านมีระดับการทำมาหากินต่างกัน บ้างก็อยู่ในระดับพอมีพอกิน บ้างก็อยู่ที่ระดับการค้า ดังนั้น การรวมกลุ่มกันผลิตจึงอาจเป็นไปได้เพื่อความตั้งใจ เพื่อให้เกิดความพออยู่พอกิน เพื่อความพึงพอใจ เพื่อให้คุ้มกับการ ลงทุน และเพื่อกำไร

6) เพื่ออะไร

โดยการรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้ ถือว่าเป็นการรวมตัวในระดับล่างสุดของสังคม ดังนั้น การร่วมกันทำงานก็เพื่อให้เกิดผลให้คนมีความสุข เมื่อต่างพึงพอใจแล้ว ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

2.1.2 แนวคิดการพัฒนากลุ่มอาชีพกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (เสรี, 2546)

ได้มีการจัดประเภทกลุ่มอาชีพในประเทศไทยไว้ 3 ประเภทหลักๆ ดังนี้

1) กลุ่มอาชีพสหกรณ์

สหกรณ์ คือ องค์กรของบรรดาบุคคลซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) และเป็นความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ลักษณะสำคัญของสหกรณ์มีดังนี้ ก) สหกรณ์เป็นองค์กรของบุคคล มิใช่คนใดคนหนึ่ง ข) การรวมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกสหกรณ์ต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ค) สหกรณ์ดำเนินวิสาหกิจ คือ ประกอบกิจกรรม เช่น การผลิต การจำหน่าย กิจกรรมนี้สมัครสมาชิกเป็นเจ้าของร่วมกัน ง) การควบคุมการดำเนินการใช้หลักประชาธิปไตย จ) กิจกรรมของสหกรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในทางเศรษฐกิจและสังคม

โดยทั่วไปสามารถแบ่งสหกรณ์ออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ สหกรณ์ผู้บริโภค สหกรณ์บริการหรือสินเชื่อ และสหกรณ์ผู้บริโภคร ในขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบ่งสหกรณ์ในประเทศไทยเป็น 6 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์ออมทรัพย์

2) กลุ่มอาชีพ OTOP “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

เป็นแนวคิดที่มาจากนโยบายรัฐบาลที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์(หลัก) 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” มีหลักการพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ คือ

(1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(2) พึ่งตนเองและคิดสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) ทำความฝันให้เป็นจริง ด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น

(3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) พุ่มพักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความท้าทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์

ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการ การดูแล การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

ลักษณะการพัฒนากลุ่มอาชีพหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ได้ยึดหลักการพัฒนาโดยมีประชาชนในพื้นที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังเป็นการเชื่อมประสานกันระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการที่จะช่วยกันส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลให้สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3) กลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อมและขนาดกลาง (SMEs: Small and Medium Enterprises)

เป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ ของชุมชนที่เน้นกระบวนการผลิต การแปรรูป การจัดการ ทรัพยากรและผลผลิตในชุมชนหรือในหมู่บ้านอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง โดยมีการจัดการทุนทางสังคม การจัดการทุนเหล่านี้จะต้องจัดการโดยชุมชน รวมถึงมุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติหรือสร้างผลิตภัณฑ์โดยครอบครัวในชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

รูปแบบวิสาหกิจชุมชนทั้งขนาดเล็กและขนาดกลาง เป็นการประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต รวมทั้งเจ้าของการผลิต การค้า การเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผล ทั้งการเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจคือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคมคือการยึดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุข ซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการการประกอบการของชุมชนในทัศนะดังกล่าว วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคม วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคมในการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้และมีความเข้มแข็ง อย่างไรก็ตามรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

(1) วิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัว: เป็นจุดเริ่มต้นของการแปรรูปหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคของตนเองภายในครัวเรือนเป็นหลัก สมาชิกในชุมชนจะสร้างผลิตภัณฑ์ในลักษณะหลากหลายเพื่อพึ่งตนเอง ลดรายจ่ายที่เสียไปจากการซื้อและป้องกันไม่ให้เงินของชุมชนไหลออกไปนอกชุมชนโดยไม่จำเป็น ซึ่งจะส่งผลให้การหมุนเวียนของเงินอยู่ในหมู่บ้าน

(2) วิสาหกิจชุมชนระดับชุมชน: เมื่อวิสาหกิจของชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นแรกเพื่อลดรายจ่ายหรือเพื่อการพึ่งตนเองได้แล้วจึงค่อยขยายออกไปสู่เพื่อนบ้าน ผู้ผลิตเองไม่จำเป็นต้องซื้อสินค้าจากภายนอก เพราะการพึ่งตนเองในบางกรณีไม่สามารถทำได้โดยลำพังครอบครัวเดียว วิสาหกิจชุมชนขั้นที่สองจึงเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกื้อหนุนให้เกิดการพึ่งพาอาศัยระหว่างครอบครัวในชุมชนเดียวกัน เป็นการลดภาระการซื้อของแพง หรือเป็นการช่วยลดรายจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน เงินไม่ออกไปจากหมู่บ้าน

(3) วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่าย: การพึ่งตนเองในบางกรณีชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังเพียงชุมชนเดียว แต่เป็นไปได้เมื่อหลายชุมชนร่วมมือเพื่อตอบสนองความต้องการของทุกชุมชน วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่ายจึงเป็นระบบพึ่งพาอาศัยระหว่างชุมชนที่มีผลผลิตและทรัพยากรแตกต่างกัน

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ (ทับทิม, 2542)

การพัฒนาเศรษฐกิจมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม การมีสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การสร้างและรักษาระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมในระยะยาว ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจจึงหมายถึง การทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นหรือเจริญขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดี จึงหมายถึง กระบวนการที่ทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงของประเทศเพิ่มขึ้นในระยะยาว เพราะถ้าอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติที่แท้จริงของประเทศเพิ่มขึ้นในระยะยาว เพราะถ้าอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติที่แท้จริงสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรแล้ว

จะมีผลทำให้รายได้ต่อบุคคลที่แท้จริงสูงขึ้น เมื่อมีรายได้สูงขึ้น การปรับปรุงคุณภาพชีวิตจะดีขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ดีขึ้น ลดหรือขจัดปัญหาความยากจนและการว่างงานความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้และความยากจนหมดไปเมื่อได้รับสิ่งจำเป็นอันเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต

ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญยิ่งต่อสังคมของทุกๆ ประเทศ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริง รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมให้อยู่ในสภาพอันเหมาะสม ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เท่าที่ทรัพยากรของประเทศจะอำนวยให้ได้ ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจพอสรุปได้ดังนี้

1) รายได้ การพัฒนาเศรษฐกิจช่วยให้ประชากรในสังคมมีรายได้เพิ่มขึ้น มีสินค้าและบริการสนองความต้องการในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น การดำรงชีวิตจะเปลี่ยนแปลงสะดวกสบายขึ้น เนื่องจากมีรายได้ มีสินค้าและบริการที่อำนวยความสะดวกให้มากมาย

2) การผลิต การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดเทคโนโลยีการผลิตเพิ่มขึ้น วิธีทางในการผลิตเปลี่ยนแปลงจากการผลิตภายในครัวเรือนเป็นการผลิตอุตสาหกรรม เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

3) การใช้ทรัพยากร การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลจากการพัฒนาการผลิต ทำให้ผู้ผลิตคิดหาวิธีที่จะผลิตให้ได้ต้นทุนต่ำ และให้ได้ผลผลิตสูงเพื่อผลกำไร จึงทำให้การใช้ทรัพยากรได้ประโยชน์คุ้มค่า สูงที่สุด

4) การปฏิรูปโครงสร้างของสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมือง เนื่องจากเกิดการปฏิรูปโครงสร้างของสังคมใหม่ ประชากรในสังคมมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบสังคมเมืองตามความเจริญของวัตถุที่ได้รับการพัฒนาและภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

5) การกระจายรายได้ การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ การมีงานทำ รายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น การบริโภค การออม การลงทุน มีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามการกระจายรายได้ที่เพิ่มขึ้น

6) การสาธารณสุข การอนามัย เมื่อประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ สุขภาพและอนามัย การรักษาพยาบาล การให้บริการทางด้านสาธารณสุขได้รับการพัฒนาตามระดับรายได้ วิทยาการทางการแพทย์ การพยาบาล การบริการของโรงพยาบาล การใช้เทคโนโลยีในการรักษา ทำให้การบริการทางด้านสาธารณสุขและอนามัยมีคุณภาพสูงขึ้นเรื่อยๆ

7) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีการนำเทคโนโลยีในการผลิตมาใช้ เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง ผลกระทบจากการผลิตบางอย่างทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โรงงานปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ ลำคลอง เมื่อปริมาณของน้ำเสียเพิ่มมากขึ้น ทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลองเน่าเหม็น สัตว์น้ำ

ไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ได้ อากาศมลพิษ สุขภาพของประชากรที่อยู่ในบริเวณนั้นก็จะสูญเสียไปด้วย ดังนั้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงต้องมีการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ด้วย เพื่อป้องกันผลกระทบในทางลบที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ

2.1.4 แนวความคิดการพัฒนาชุมชน (สนธยา, 2545)

การพัฒนาชุมชนมาจากหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งรูปร่าง มั่นสมอง และจิตใจ มนุษย์จึงไม่มีความเท่าเทียมกัน แต่โดยข้อเท็จจริง มนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิและความเสมอภาคในการมีโอกาสที่จะกระทำสิ่งต่างๆ สิทธิและโอกาสที่จะก้าวหน้า แสดงความรู้ความสามารถ การประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้พัฒนาขึ้นเป็นต้น แต่โอกาสเหล่านี้ขึ้นอยู่กับภาวะธรรมชาติและภาวะกายภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น มนุษย์จึงย่อมไม่มีสิทธิและเสมอภาคในความสำเร็จของชีวิตโดยเท่าเทียมกัน ดังนั้นหลักการพัฒนาชุมชนจึงเกิดจากการผสมผสานระหว่างหลักการดังกล่าวเข้ากับการพัฒนาศักยภาพและโอกาสในการประสบความสำเร็จ ซึ่งมีแนวความคิดสำคัญ คือ

- 1) คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ พัฒนาคคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุกๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน
- 3) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตัวเอง การขอความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอกต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ
- 4) การใช้ทรัพยากรในชุมชน การพัฒนาชุมชนใดผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้น นอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในชุมชนแล้ว ต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชน ไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชน เพราะชุมชนอื่นๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองเช่นเดียวกัน

5) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน การดำเนินงานพัฒนาในขั้นตอนต่างๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ หน่วยงานอื่นๆ ควรเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น

6) การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัด ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องเกิดจากการร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบฝ่ายเดียว เพราะทั้งรัฐบาลและประชาชนในชุมชนต่างมีขีดความสามารถที่จำกัด ไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้ แต่ต้องตั้งอยู่บนแนวความคิดของการพัฒนาชุมชนคือ การช่วยเหลือตนเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาลหรือภาคเอกชนอย่างเหมาะสม

7) ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลายด้าน ดังนั้นต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนากับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจของชุมชนกับสังคมของชุมชน

2.1.5 ทฤษฎีการผลิต (กัญญา, 2543)

ทฤษฎีการผลิตเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ในการผลิต เทคโนโลยี (Input) ใส้เข้าไปในกระบวนการผลิต เพื่อออกมาเป็นสินค้าหรือบริการ (Output) จากการใช้ปัจจัยนั้นๆ มาผลิต โดยปัจจัยการผลิตนี้ประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทู่น และผู้ประกอบการ

ปัจจัยการผลิต (Factors of production) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ผู้ผลิตนำมาผ่านกระบวนการผลิตขึ้นเป็นสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ในทางเศรษฐศาสตร์เราแบ่งปัจจัยการผลิตออกเป็น 4 ชนิด คือ

1) ที่ดิน (land) ซึ่งรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภท ได้แก่ที่ดิน ป่าไม้ น้ำ แร่ธาตุ ฯลฯ ทั้งที่อยู่บนดินและอยู่ใต้ดิน ที่ดินมีลักษณะที่ต่างไปจากปัจจัยการผลิตอื่นๆ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เคลื่อนย้ายไม่ได้ มีปริมาณจำกัด

2) แรงงาน (labor) หรือทรัพยากรมนุษย์ หมายถึงผู้ที่ทำงานให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในการผลิตสินค้าหรือบริการ โดยอาศัยทั้งกำลังร่างกายและกำลังความคิด แต่ไม่รวมในด้านของความสามารถในการประกอบการของแต่ละบุคคล ในทางเศรษฐศาสตร์ การใช้แรงงานจะต้องเป็น

การใช้แรงงานที่ได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวแทนเป็นเงินหรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ส่วนแรงงานที่ไม่ได้รับผลกระทบจะไม่ถือว่าเป็นแรงงานตามความหมายนี้ แรงงานหรือที่นิยมเรียกกันว่า กำลังแรงงาน (labor force) ในอีกความหมายหนึ่งก็คือกลุ่มคนที่อยู่ในวัยทำงานที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งพร้อมและเต็มใจจะทำงานไม่ว่าจะมีงานให้ทำหรือไม่ก็ตาม แบ่งออกเป็นแรงงานที่มีทักษะ (skilled labor) ซึ่งเป็นแรงงานที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดี เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ กับแรงงานที่ไม่มีทักษะ (unskilled labor) ซึ่งเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมมาก่อน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ใช้กำลังกายเป็นหลัก เช่น กรรมกรแบกหาม คนงานรับจ้างทั่วไป ฯลฯ

3) ทุน (capital) คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้อำนวยความสะดวกในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ หรือทุนคือการสะสมสินค้าในรูปของเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตต่างๆ ทุนในทางเศรษฐศาสตร์จะหมายถึงสินค้าประเภททุน ซึ่งจัดเป็นทุนที่แท้จริง (real capital) โดยไม่นับรวมเงินทุนซึ่งเป็นทุนที่เป็นตัวเงิน (money capital) เข้าไว้ในความหมายดังกล่าว โดยทั่วไปทุนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- ทุนถาวร (fixed capital) คืออุปกรณ์การผลิต เครื่องจักร เครื่องมือที่มีความคงทนถาวร มีอายุการใช้งานยาวนาน เช่น โรงงาน ถนน สะพาน ทางรถไฟ เป็นต้น

- ทุนสังคม (social capital) เป็นทุนที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการผลิตโดยตรง เป็นตัวช่วยเสริมให้การใช้ทุนทั้งสองประเภทข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สวนสาธารณะ โรงเรียน โรงพยาบาล สนามกีฬา เหล่านี้ล้วนเป็นทุนของประเทศโดยส่วนรวม มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยอ้อม คือ ช่วยให้ความรู้ การรักษาสุขภาพอนามัย การพัฒนาในเรื่องของคุณภาพชีวิตของบุคคลที่อยู่ในสังคม

4) ความสามารถในการประกอบการ (entrepreneurship) หมายถึงความสามารถในการดำเนินการวางแผน จัดการทางด้านธุรกิจการผลิตภายใต้ความเสี่ยงในระดับต่างๆ ผู้ประกอบการ (entrepreneur) จะเป็นผู้รวบรวมปัจจัยการผลิตต่างๆ เพื่อทำการผลิตขึ้นเป็นสินค้าหรือบริการ และเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจว่าจะผลิตอะไร อย่างไร และเพื่อใคร

2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR) (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, มปป)

CSR หรือ Corporate Social Responsibility เป็นแนวคิดที่เป็นกระแสไปทั่วโลก องค์กรหรือบริษัทต่างๆ ได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม CSR หมายถึง การเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมโดยไม่ไปเบียดเบียนฝ่ายใด วิชาธุรกิจที่มี CSR ย่อมไม่ขาดเครดิตแรงงานลูกจ้าง ไม่น้อยโกงลูกค้า ไม่เอาเปรียบคู่ค้า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำร้ายชุมชนโดยรอบที่ตั้งของวิชาธุรกิจด้วยการก่อมลพิษ เป็นต้น วิชาธุรกิจที่ขาด CSR ย่อมสะท้อนถึงการขาดความโปร่งใส อันที่จริงแล้วการมี CSR คือการทำธุรกิจให้ถูกต้องตามกฎหมายและจรรยาบรรณนั่นเอง อาทิเช่น ไม่หลบเลี่ยงกฎหมายแรงงาน กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญาในกรณีต่างๆ ทำให้พนักงานในองค์กรมีความสุข ได้ค่าจ้างที่เหมาะสม มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ไม่เบียดเบียนทำร้ายสังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ต้องดูแลควบคู่ไปทั้ง 3 ด้าน คือ กำไร สังคม และ สิ่งแวดล้อม โดยสังคมนั้นหมายถึง “ชุมชน” หรือ “คนในชุมชน” ที่องค์กรตั้งอยู่ การดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ไม่เพียงแค่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือถูก หลักจริยธรรมเท่านั้น หากแต่ยังสามารถสร้างสรรค์หรือ “ลงทุน” ด้วยโครงการต่างๆ เช่น การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเยาวชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตคน เป็นต้น ซึ่งผลของการลงทุนที่มีประโยชน์เหล่านี้ จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อสังคมและประเทศชาติ และส่งผลดีต่อผลประโยชน์ประกอบกิจการของธุรกิจไปด้วยนั่นเอง (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, มปป)

หลักแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับ CSR

คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ได้ให้หลักสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ซึ่งควรอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณที่ธุรกิจต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และ ขณะเดียวกันก็ต้องไม่เบียดเบียนสังคมด้วยโดยอ้างอิงจาก กลต. สามารถแบ่งแนวปฏิบัติในเรื่อง CSR ได้เป็น 8 หัวข้อ ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี

การกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นการจัดให้มีระบบบริหารจัดการอย่างรู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อในการจัดการอย่างโปร่งใส เท่าเทียม เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจต่อผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

อันจะนำไปสู่ความเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของธุรกิจ สำหรับแนวปฏิบัติ
นั้น ควรศึกษาและปฏิบัติตามแนวปฏิบัติโดยยึดตามหลักการคือ

- สิทธิของผู้ถือหุ้น
- การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม
- บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย
- การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส
- ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท

2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม

การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้เกี่ยวข้อง อัน
จะส่งผลดีต่อกิจการในระยะยาว ทั้งนี้ ธุรกิจควรถือปฏิบัติตามแนวทางเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมใน
การดำเนินธุรกิจ โดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์อื่นที่อาจได้มาจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้องตาม
ทำนองคลองธรรม ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

- หลีกเลี่ยงการดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ หรือหาก
พบว่ามีความขัดแย้งทางผลประโยชน์เกิดขึ้น ก็ควรจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยที่เป็นธรรมและมีการ
เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วนอย่างครบถ้วน
- ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรี หลีกเลี่ยงพฤติกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก
หรือร่วมสมคบคิด (ฮั้ว) กัน
- ไม่สนับสนุนการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาหรือ
ลิขสิทธิ์
- จัดให้มีระบบการบริหารจัดการที่สามารถป้องกันการจ่ายสินบนและทุจริต หรือ
สามารถตรวจสอบได้โดยไม่ชักช้า รวมถึงมีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้
ความเป็นธรรมหากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น
- รมรงค์ให้กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานเห็นความสำคัญของการต่อต้านการ
ทุจริต รวมทั้งการกรร โชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ

3. การเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม

สิทธิมนุษยชนเป็นหัวใจของการมีชื่อเสียง โดยการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็น
รากฐานของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล อันมีส่วนสัมพันธ์กับธุรกิจในลักษณะการเพิ่มมูลค่า และ
ทรัพยากรบุคคลนับเป็นปัจจัยสำคัญของธุรกิจตลอดจนการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มผลผลิต ดังนั้น
ธุรกิจควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมเงื่อนไขในการทำงานให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้มี

โอกาสแสดงศักยภาพ ตลอดจนได้รับโอกาสในการฝึกฝนและเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

- สนับสนุนและเคารพในการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยหมั่นตรวจตราดูแลมิให้ธุรกิจของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น ไม่สนับสนุนการบังคับใช้แรงงาน (forced labor)ต่อต้านการใช้แรงงานเด็ก (child labor)

- ส่งเสริมให้มีการเฝ้าระวังตามการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสิทธิมนุษยชนภายในธุรกิจของตน และกระตุ้นให้มีการปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากล โดยความรับผิดชอบของธุรกิจด้านสิทธิมนุษยชนยังครอบคลุมไปถึงบริษัทในเครือ ผู้ร่วมทุน และคู่ค้า

- จัดให้มีระบบการทำงานที่มุ่งเน้นความปลอดภัยและสุขอนามัยในสถานที่ทำงานอย่างเหมาะสม เช่น การมีระบบป้องกันมลพิษที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน การจัดให้มีสถานที่ทำงานที่สะอาดเพื่อความปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากอุบัติเหตุและโรคภัย

- พัฒนาพนักงานเพื่อฝึกฝนทักษะและเพิ่มพูนศักยภาพ โดยเปิดโอกาสให้พนักงานมีการเรียนรู้ และเลื่อนตำแหน่งเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม

- จัดให้มีเงื่อนไขการจ้างงานที่เป็นธรรมสำหรับพนักงาน และให้พนักงานได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามศักยภาพ

- จัดให้มีกระบวนการร้องเรียนอย่างเหมาะสมสำหรับพนักงานที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

- จัดให้มีการดูแลในเรื่องสวัสดิการแก่พนักงานตามสมควร เช่น จัดให้มีวันลาพักผ่อนประจำปี การทำงานล่วงเวลาที่สมเหตุสมผล การรักษาพยาบาลตามความจำเป็นและสมควร เป็นต้น

- ส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพในการใช้ชีวิตระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว มีการพิจารณาใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้พนักงานมีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ทำความดีเพื่อสังคม รวมทั้งการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน

- จัดให้มีนโยบายปกป้องพนักงาน ไม่กลั่นแกล้งหรือลงโทษทางวินัยกับพนักงานที่มีการรายงานอย่างสุจริตต่อผู้บริหารหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นภายในองค์กรธุรกิจ

- ให้ข้อมูลสำคัญแก่พนักงานและตัวแทนพนักงาน เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานและสภาพที่แท้จริงขององค์กรธุรกิจ

- สนับสนุนการหารือ/ความร่วมมือระหว่างนายจ้างกับพนักงาน และตัวแทนพนักงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน

- เคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของพนักงาน ซึ่งครอบคลุมถึงการมีอิสระในการให้ความเห็น โดยปราศจากการแทรกแซง การได้รับข้อมูลหรือความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งจัดให้มีช่องทางการสื่อสาร

4. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

สินค้า และ/หรือ บริการของธุรกิจไม่ควรก่อให้เกิดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ ธุรกิจควรปรับปรุงมาตรฐานของสินค้า/บริการให้มีความเป็นสากลและให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งควรพัฒนาสินค้า/บริการเพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยแก้ไขปัญหาของสังคมด้วย

- ผลิตสินค้า/บริการที่ปลอดภัยและไว้วางใจได้ โดยไม่ผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค รวมถึงมีกระบวนการเรียกคืนสินค้า/บริการที่ไม่ปลอดภัย

- จัดเก็บข้อมูลผู้บริโภคอย่างปลอดภัย ไม่ส่งต่อข้อมูลผู้บริโภคให้กับผู้อื่น นอกจากจะได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน

- ให้ข้อมูลที่ต้องการและเพียงพอแก่ผู้บริโภค โดยคำนึงถึงสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เช่น ไม่โฆษณาเกินจริง ฉลากสินค้าควรมีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ภาษาเรียบง่ายต่อการทำความเข้าใจ บอกรีวิวการใช้สินค้าอย่างปลอดภัยรวมถึงการกำจัดซากขยะหลังการใช้งาน เป็นต้น

- กระตุ้นให้ผู้บริโภคและผู้ผลิตเห็นความสำคัญของการใช้สินค้า/บริการ ที่คำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น

- พัฒนาผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการของธุรกิจให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ควบคู่ไปกับการนำพลังคนผู้บริโภคให้เป็นสังคมคนดี มีวัฒนธรรม และคุณธรรม ที่ยังให้เกิดการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ตลอดไปอย่างยั่งยืน

5. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้น ธุรกิจควรจัดกิจกรรมทางสังคมและ/หรือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการผลิตสินค้า/บริการของธุรกิจ โดยการแสดงตัวเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนนั้น พร้อมกับคิดค้นวิธีการที่จะลดและหยุดผลกระทบในทางลบต่อชุมชนและสังคม ที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจในที่สุด

- ดำรวจ ตรวจสอบสภาพชุมชนและสังคมโดยรอบที่ตั้งของธุรกิจทั้งใกล้และไกลว่าได้รับผลกระทบในทางลบผลกระทบจากการดำเนินการของธุรกิจหรือโครงการที่จะดำเนินการใน

อนาคตมากนักน้อยเพียงใด เพื่อนำมาพิจารณาแก้ไข/ปรับปรุงการดำเนินการ มิให้เกิดผลกระทบในทางลบ และสร้างความเสียหายต่อชุมชนและสังคม ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

- สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอาสาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและสังคม
- ร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมให้น่าอยู่
- สนับสนุนให้ชุมชนและสังคมมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น สถานศึกษา สถานพยาบาล ถนน เป็นต้น
- สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำมาหากิน ลดอบายมุขเพื่อความอยู่ดีมีสุขภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลกบวกกับปัจจัยความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากเป็นสาเหตุของการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากเกินกว่าความจำเป็น ยังก่อให้เกิดมลภาวะทั้งทางน้ำ อากาศ ขยะ สารพิษ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนตามมา โดยภาวะโลกร้อนดังกล่าวจะกระทบต่อมนุษย์และระบบนิเวศต่อไป ดังนั้น ธุรกิจจึงมีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน

- จัดให้มีระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และติดตามประเมินผลการดำเนินการดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบนิเวศน์ ปัญหาโลกร้อน มลภาวะ ฯลฯ
- ใช้เทคโนโลยีและขั้นตอนการผลิตที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงการลดปริมาณและการบำบัดมลพิษก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ
- ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรการประหยัดพลังงาน และมีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่
- พัฒนาสินค้า/บริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในการใช้งาน
- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และระบบสาธารณสุขแก่พนักงานและสาธารณสุข
- ส่งเสริมให้ลูกค้าตระหนักถึงข้อพึงระวังด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้สินค้า/บริการของบริษัท
- ให้ความรู้และฝึกอบรมพนักงานในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสาธารณสุข

- จัดเตรียมแผนฉุกเฉินเพื่อจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นรวมทั้งจัดให้มีระบบการรายงานต่อหน่วยกำกับดูแลทันทีที่เกิดเหตุการณ์

7. การเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

ในการดำเนินธุรกิจควรนำแนวคิดซีเอสอาร์ มาประยุกต์ผสมผสานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างกลมกลืน โดยนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การดำเนินงานด้านซีเอสอาร์มาพัฒนาปรับใช้และคิดค้นให้เกิดนวัตกรรมทางธุรกิจที่สามารถสร้างประโยชน์ ความสามารถในการแข่งขัน และมูลค่าเพิ่ม ทั้งต่อธุรกิจและสังคมไปพร้อมๆ กัน (Competitiveness with innovative business)

- สำรวจกระบวนการต่างๆ ของธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันว่าก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือมีผลกระทบในทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร และศึกษาหาแนวทางแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว นอกจากนี้ควรศึกษา พิจารณาและวิเคราะห์กระบวนการทำงานอย่างละเอียดและครอบคลุมทุกด้าน เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาไปสู่การค้นพบนวัตกรรมทางธุรกิจ

- เปิดเผยนวัตกรรมที่ค้นพบในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้ธุรกิจและผู้ประกอบการรายอื่นได้ปฏิบัติตาม

- หมั่นวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนพัฒนาวัตกรรมตลอดเวลา โดยควรเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อสร้างโอกาสในการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ และเพื่อความเจริญเติบโตควบคู่การสร้างผลกำไรของธุรกิจอย่างยั่งยืน เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคในศตวรรษที่ 21 จะเปลี่ยนไปสู่ความต้องการสินค้าและบริการที่มีองค์ประกอบด้านซีเอสอาร์มากขึ้น หากธุรกิจไม่สามารถปรับตัวตอบสนองความต้องการได้ทันท่วงที อาจสูญเสียตลาดและโอกาสทางธุรกิจได้

8. การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

1) จัดทำรายงานเปิดเผยการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR Report) โดยอาจจะบรรจุไว้ในรายงานประจำปี (Annual Report) ของธุรกิจ หรือจัดทำเป็นฉบับแยกต่างหากจากรายงานประจำปีที่เรียกว่า รายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) ตามรูปแบบที่สากลยอมรับ และโดยเนื้อหาควรครอบคลุมในหัวข้อดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- การดำเนินงานด้านธุรกิจ ควรกล่าวถึงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของธุรกิจที่สะท้อนหลักการและแนวทางปฏิบัติ ตามหลักการ CSR โครงสร้าง การกำกับดูแลกิจการที่ดี และผลการดำเนินงาน

- การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยกล่าวถึงนโยบายการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กระบวนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูธรรมชาติ และกระบวนการจัดการของเสียและวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต ลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม

- การดำเนินงานด้านสังคม กล่าวถึงนโยบายการจัดการด้านแรงงานและพนักงานสวัสดิภาพในการทำงานของพนักงาน การพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน และการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและสังคมโดยรอบพื้นที่ตั้งของธุรกิจ

2) จัดทำข้อมูลในรายงานให้ชัดเจน กระชับ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่จำเป็น โดยควรสรุปการดำเนินการทั้งด้านดีและด้านไม่ดีตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้หากมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลจากภายนอก ก็ให้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลและกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำมาเปิดเผยไว้ในรายงาน

3) จัดให้มีช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก เช่น จัดทำรายงานทั้งในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของธุรกิจด้วย

2.1.7 แนวคิดขบวนการตลาดและวิธีการตลาดของสินค้า (พัฒนา, 2549)

ขบวนการตลาด (Marketing Process) หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นและดำเนินต่อเนื่องกันเป็นลำดับเพื่อให้สินค้าเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค กระบวนการกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้แบ่งออกได้เป็น กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีผลโดยตรงต่อการตลาด ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการโดยทำหน้าที่การตลาด เช่น การออกไปรับซื้อผลผลิตตามไร่นา การเก็บรักษา การแปรรูปขนส่ง และขาย ของพ่อค้าท้องถิ่นต่อเนื่องด้วยการรับซื้อ เก็บรักษา และขายปลีกให้กับผู้บริโภคโดยพ่อค้าในตลาดขายปลีกเป็นต้น และกิจกรรมทางสังคมที่มีผลทางอ้อมต่อการตลาด ได้แก่ กิจกรรมที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐบาล องค์กร และสถาบันต่างๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกส่งเสริมและควบคุมการดำเนินงานของผู้ที่ทำหน้าที่การตลาด เช่น ค่านิยมของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี กฎหมาย และกฎระเบียบทางการค้าเป็นต้น นอกจากนี้ขบวนการตลาดยังเกี่ยวข้องกับทางด้านกายภาพและทางด้านจิตใจ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านกายภาพ คือ การตลาดนั้นจะต้องจัดสรรเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการให้กับผู้บริโภคได้ครอบครองใช้ประโยชน์หรือเพื่อตอบสนองความต้องการ ณ สถานที่ เวลา และรูปร่างที่ต้องการ สำหรับส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ คือ การตลาดจะต้องรู้ถึงความต้องการ

หรือรสนิยมของผู้บริโภค เช่น ต้องรู้ว่าผู้บริโภคต้องการอะไร เพราะเหตุใด และไม่ต้องการเพราะเหตุใด เป็นต้น

วิธีการตลาด หมายถึง วิธีทางที่ผู้ประกอบการต่างๆ ได้เคลื่อนย้ายผลผลิตจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย ซึ่งวิธีทางของสินค้าแต่ละชนิดจะมีความแตกต่างกันออกไป บางอย่างก็ซับซ้อนยุ่งยาก บางอย่างก็ธรรมดาไม่ยุ่งยากมาก ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

- วิธีการตลาดแบบรวม เป็นวิธีทางที่ผลผลิตจากเกษตรกรถูกนำมารวมกันในตลาดกลางหรือตลาดปลายทางใหญ่ ณ ตลาดกลางหรือตลาดปลายทางนั้น ผลผลิตเหล่านี้จะถูกซื้อโดยโรงงานแปรรูปหรือพ่อค้าขายส่งและนายหน้า ซึ่งทำตัวเหมือนเป็นตัวแทนขายของผู้ผลิต

- วิธีการตลาดแบบกระจาย เป็นวิธีทางที่ผลผลิตไม่ได้ถูกนำมารวบรวม ณ ตลาดกลาง แต่โรงงานแปรรูปหรือผู้ขายส่งจะไปซื้อโดยตรงจากผู้ผลิตเองหรือหน่วยขายย่อยๆ ที่อยู่ในแหล่งผลิตในกรณีนี้ผู้ผลิตจะทำตัวเป็นตัวแทนขายสินค้าเอง

2.1.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและเพิ่มศักยภาพของชุมชนเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ ให้ชุมชนพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ โดยหนึ่งยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน คือ “ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ” ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องดังนี้

- การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง

- การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน

ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และทักษะในการประกอบอาชีพ

- การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวนอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งการสร้างกลไกในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาประกอบการพิจารณาดังนี้

อมลณัฐ ฉัตรตระกูล (2548) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสหภาคีระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์มะขาม จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มในการประชุมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผลจากการศึกษาบริบทการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมองค์กรสหภาคี การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมามีความซ้ำซ้อนกันมาก ส่งผลให้สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่ายและบุคลากร รวมทั้งทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนควรมีการดำเนินการแบบบูรณาการเป็นเครือข่ายร่วมกันระหว่างองค์กรสหภาคีทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงชุมชนตามภารกิจ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานรวมทั้งการติดตามและประเมินผล การประสานเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบายลงสู่ระดับปฏิบัติในท้องถิ่น อาจเริ่มจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการ การผลิตและมาตรฐานการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์มะขามและอื่นๆ ได้ต่อไปในอนาคต

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์และคณะ (2549) ได้รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนา CSR ในกระบวนการบริหารจัดการองค์กรธุรกิจ ระยะที่ 1: การศึกษาคุณลักษณะ องค์กรประกอบ และเครื่องมือสำหรับการพัฒนา โดยได้รวบรวมและดำเนินการศึกษาข้อมูลกิจกรรมซีเอสอาร์ในสถานประกอบการจำนวน 7 แห่ง ประกอบด้วยวิสาหกิจไทย 4 แห่ง ได้แก่ บริษัท จุลไหมไทย จำกัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และวิสาหกิจที่มีบริษัทแม่อยู่ในต่างประเทศ 3 แห่ง ได้แก่ บริษัท พานา

โซนิค อีเล็คทริกเวิร์คส์ (ไทยแลนด์) จำกัด บริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด บริษัท แอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้คือ กิจกรรมที่วิสาหกิจส่วนใหญ่ร้อยละ 87 ของกิจกรรมที่ได้ศึกษาทั้งหมด เป็นกิจกรรมที่ดำเนินด้วยวิธีการทำบุญสุนทรทาน (Corporate Philanthropy) การอาสาสมัครเพื่อชุมชน (Community Volunteering) หรือการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsible Business Practices) ซึ่งเข้าข่ายการดำเนินกิจกรรมโดยทรัพยากรในองค์กรเป็นหลัก สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มวิสาหกิจไทยกับกลุ่มวิสาหกิจที่มีบริษัทแม่อยู่ในต่างประเทศ ไม่พบความแตกต่างในการดำเนินงานที่เป็นเหตุให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคภายใต้บริบทของสังคมไทยจากเรื่องสัญชาติของวิสาหกิจแต่อย่างใด ซึ่งถึงแม้ว่าวิสาหกิจที่มีบริษัทแม่อยู่ในต่างประเทศ จะนำตัวแบบในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมซีเอสอาร์มาจากบริษัทแม่ในต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาจากภายนอก แต่จากการศึกษาพบว่าสามารถประยุกต์เชื่อมโยงเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขเหตุทางสังคมได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม และยังใช้ตัวแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบและพัฒนาซีเอสอาร์ สำหรับการศึกษาเรื่องเครื่องมือสำหรับการพัฒนาซีเอสอาร์ในกระบวนการธุรกิจภายใต้หลักการ Balance Scorecard โดยใช้ข้อมูลทางคุณลักษณะและองค์ประกอบของกิจกรรมซีเอสอาร์ในสถานประกอบการ 7 แห่ง ได้นำไปสู่การคิดค้นมุมมองใหม่เพิ่มเติม 4 ด้าน ได้แก่ มุมมองนอกเหนือด้านการเงิน (Non-Finance) มุมมองด้านสังคม (Social) มุมมองด้านกระบวนการภายนอก (External Process) และมุมมองด้านศีลธรรม (Morality) นอกเหนือจากมุมมองดั้งเดิม 4 ด้าน ที่ประกอบด้วย มุมมองด้านการเงิน (Finance) มุมมองด้านลูกค้า (Customers) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Processes) และมุมมองด้านการเรียนรู้ (Learning) ซึ่งมุมมองใหม่ทั้ง 4 ด้านใน CSR Balanced Scorecard จะมุ่งไปที่การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่ “ดี” ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเสริมสร้างความยั่งยืน (Sustainability) ของธุรกิจ โดยมีศีลธรรมเป็นฐานรองรับ ในขณะที่มุมมองเดิมจะมุ่งไปที่การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่ “เก่ง” ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเสริมสร้างการเจริญเติบโตของธุรกิจโดยมีการเรียนรู้เป็นฐานรองรับ ซึ่งข้อสรุปสำคัญ 3 คือ ประการแรก การออกแบบและพัฒนากิจกรรมซีเอสอาร์ที่ให้คุณค่าแก่ องค์กรจะต้องเริ่มต้นจากภายใน โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากมุมมองด้านศีลธรรม ประการที่สอง กิจกรรมซีเอสอาร์ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องสามารถเชื่อมโยงเข้าในกระบวนการธุรกิจได้อย่างเป็นเนื้อเดียว และ ประการที่สาม กิจกรรมซีเอสอาร์ที่มีประสิทธิผล จะต้องเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มเป้าหมายในมุมมองด้านสังคม เสมือนลูกค้าหนึ่งขององค์กร

ณัฐพงษ์ จันทร์ขจร (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจให้การสนับสนุนของผู้บริจาค ต่อโครงการสร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของ องค์กรธุรกิจ 26 องค์กรที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนการสร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารผ่านทางรายการ โรงเรียนของหนู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในการตัดสินใจให้การสนับสนุนโครงการสร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร พบว่าเกณฑ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การได้รับทราบข้อมูลว่าชุมชนต้องการ โรงเรียนจริงๆ ส่วนใหญ่บริจาคเงินจำนวน 100,001 บาทขึ้นไป ลักษณะการบริจาคมีทั้งการบริจาคให้ผู้ด้อยโอกาสโดยตรง และการให้บริจาคผ่านองค์กรต่างๆ แหล่งข้อมูลที่ทำให้ทราบเกี่ยวกับความต้องการรับการช่วยเหลือคือสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจให้การสนับสนุนต่อโครงการสร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เป็นการส่งเสริมการศึกษาให้เยาวชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารให้มีการศึกษาดีขึ้น

พิมพิมล แก้วมณี (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินตนเองของวิสาหกิจชุมชนและ สหกรณ์ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยการสร้างแบบสอบถามและเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่ม/สหกรณ์ โดยสาระสำคัญในการเก็บข้อมูลคือ การทดสอบกระบวนการทำงาน ของกลุ่ม/สหกรณ์ การทดสอบหลักการหรือแนวความคิดการดำเนินการของกลุ่ม/สหกรณ์ และการ ตรวจสอบความยั่งยืนของกลุ่ม/สหกรณ์ โดยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 6 กิจกรรมหลักจากกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ข้าว โคนม ลำไย และส้ม และกิจกรรมการผลิตวิสาหกิจชุมชน 2 ประเภทผลิตภัณฑ์ คือ หัตถกรรมพื้นบ้านและอาหารแปรรูปพื้นบ้านรวมทั้งสิ้น 19 ระบบการผลิต ครอบคลุม 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือเชียงใหม่ ลำปาง พะเยา น่าน และลำพูน ซึ่งการวิเคราะห์ จะอาศัยค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบ และค่าเฉลี่ยของกลุ่ม/สหกรณ์ เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่ง จากการประมวลผลพบว่า กลุ่ม/สหกรณ์ตัวอย่างมีการบริหารจัดการที่ดีในด้านการบริหารจัดการ องค์กร รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการด้านการเงินและการผลิตตามลำดับ กลุ่ม/สหกรณ์ตัวอย่าง ได้ให้ความสำคัญของการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในธุรกิจ ในด้านความซื่อสัตย์ ในการ ประกอบการไม่เอาเปรียบผู้ใช้แรงงานมากที่สุด และมีการพัฒนาทุนทางสังคมมากที่สุด เมื่อนำผล การประเมินตนเองมาวิเคราะห์จะเห็นว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นระบบการผลิตที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ มากกว่าระบบอื่นๆ

ศรัณย์พร ชูติมา (มปป) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการด้านการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility: CSR) รวมทั้งโอกาส และกลยุทธ์การทำธุรกิจธนาคาร โดยการใช้แนวคิดด้านซีเอสอาร์ โดยวิธีการวิจัยพรรณนา ศึกษาจากข้อมูลธนาคารพาณิชย์ ที่รวบรวมและเผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย และข้อกำหนด กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ รวมถึงข้อมูลและงานวิจัยขององค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก องค์การความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และรายงานเผยแพร่ด้านซีเอสอาร์ของธนาคารต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม หรือการทำซีเอสอาร์ในธุรกิจธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานแน่นอน ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละองค์กรซึ่งแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างองค์กร เป้าหมายการทำธุรกิจ ผลการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม การทำซีเอสอาร์นั้น สามารถทำได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรที่จะสามารถประสานความสมดุลระหว่างการกำกับดูแล มิติภายในและการให้ความช่วยเหลือดูแลและรับผิดชอบต่อมิติภายนอกอย่างผสมผสานเสนอแนะสำหรับการทำซีเอสอาร์ ควรริเริ่มและดำเนินการภายใต้การนำของผู้บริหารระดับสูง และจงใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับได้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการทำซีเอสอาร์โดยตรง กำหนดเนื้อหาที่จะดำเนินการ วิธีการ แนวทางในการถ่ายทอดพันธกิจขององค์กร ตลอดจนวิธีการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จของการทำซีเอสอาร์ จัดทำรายงานซีเอสอาร์ เพื่อติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงาน ประเมินผลการดำเนินงาน ปรับปรุงแผน และขยายการทำซีเอสอาร์ออกไปในวงกว้าง

ชาญชัย ใจรักประภาสุข (2553) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชน ทั้งในระดับภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากธุรกิจตัวอย่างในเขตอำเภอ ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และวิธีการวิจัยพรรณนา การศึกษาสามารถแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1.ธุรกิจเอกชน 2.เครือข่ายชุมชน วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และ 3.สหกรณ์ การศึกษาสามารถแยกประเด็นความเชื่อมโยงของธุรกิจกับชุมชนได้ดังนี้ คือ ประเด็นด้านการจ้างงาน ด้านวัตถุดิบหลัก ด้านการตลาด ด้านรูปแบบการจำหน่ายสินค้า ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนของธุรกิจ ด้านความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมของธุรกิจ และด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค รวมทั้งหมด 7 ประเด็น จากการศึกษา ด้านแรงงานพบว่าธุรกิจมีการจ้างงานจากแรงงานภายในชุมชนมากกว่าภายนอกชุมชน แต่ค่าจ้างแรงงานของแรงงานภายนอกชุมชนมีค่าจ้างที่สูงกว่าค่าจ้างภายในชุมชนอันเนื่องมาจากแรงงานภายนอกชุมชนเป็นแรงงานที่มีฝีมือและคุณภาพมากกว่า ด้านตลาดสินค้าของธุรกิจพบว่า ธุรกิจมีการ

ฟุ้งฟิงตลาดสินค้าภายนอกชุมชนมากกว่าภายในชุมชน ทำให้มีคู่แข่งทางการค้ามากกว่าตลาดชุมชน นอกจากนี้ธุรกิจเอกชนและสหกรณ์มีตลาดสินค้าที่แน่นอนมากกว่าเครือข่ายชุมชน วิชากิจชุมชน และกลุ่มแม่บ้าน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ไม่มีกิจกรรมที่ชัดเจน ด้านการรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ธุรกิจเอกชนและสหกรณ์มีการรับรองจากหน่วยงานต่างๆ มากกว่าธุรกิจประเภท เครือข่ายชุมชน วิชากิจชุมชนและกลุ่มแม่บ้าน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ธุรกิจประเภทเครือข่ายชุมชน/วิชากิจชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน มีการเชื่อมโยงกับชุมชนมากที่สุด ทั้งด้านการใช้แรงงาน การใช้วัตถุดิบหลัก ตลอดจนภูมิปัญญาและเทคโนโลยีต่างๆ ในการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยจากภายในชุมชน